

Nuorten ja vanhempien kokemuksia koulupolun varrelta

Knot- hanke ja haastattelututkimus

KNOT –Kaikki nuoret osallisia tulevaisuuteen- hankkeen tavoitteena on kehittää ohjauksen ja tuen käytäntöjä dialogisesti eri alojen ammattilaisia kuunnellen ja heidän näkemyksiään yhdistäen siten, että opetus- ja ohjausalan sekä sosiaalipalvelujen henkilöstö saisivat vanhemmat/huoltajat, nuoret sekä toistensa osaamisen entistä paremmin integroitua lasten ja nuorten koulupolkujen tueksi. (Knot 2025.) Haastattelututkimuksella saatiin tietoa nuorten ja vanhempien näkemyksistä koulupolun varrelta varhaiskasvatuksesta tutkintoon valmistavaan koulutukseen (TUVA). Tässä blogissa pohditaan joitakin haastattelututkimuksen tuloksia. Jos olet kiinnostunut tuloksista laajemmin, saat niistä tietoa vierailemalla [Knot- hankkeen](#) sivuilla.

Haastattelut toteutettiin keväällä ja alkukesästä 2025 strukturoituina teemahaastatteluina. Eettiset näkökohdat kuin myös tietosuoja-asiat huomioitiin tarkasti. Haastateltuja TUVA:ssa opiskelevia nuoria oli 20 ja vanhempia/huoltajia 17. Vanhemmat eivät välttämättä olleet haastateltujen nuorten vanhempia vaan edellytyksenä oli, että heidän nuorensa opiskeli TUVA:ssa jollakin kolmella tutkimuksessa mukana olevalla alueella.

Nuorten haastatteluissa ilmeni, että esikoulussa tuen tarve oli kuten eskarilaisilla useimmiten on, eli lapset tarvitsivat apua päivittäisissä toimissaan kuten kengännauhojen solmimisessa tai lohdutusta, kun tuli koti-ikävä. Toimintaterapiaa oli nuorten muistin mukaan joillakin ollut. Alakoulussa tuen tarve lisääntyi. Käytiin tukiopetuksessa, erityisopettajalla tai oltiin pienryhmäopetuksessa. Yläkoulussa tuen tarve osalla nuorista lisääntyi teini-ikä myllerryksessä. Osalla haastatelluista nuorista oli murheina yksinäisyys, kiusaaminen ja mahdollisesti elämää rajoittavat sairaudet ja häiriöt, mitkä huolestuttivat vanhempia.

Osalla haastatelluista vanhemmista oli kokemuksia, että he eivät tulleet lastensa koulussa kuulluksi. Apu ja hoito saattoivat viivästyä pitkäänkin, mikä näkyi lapsen koulumenestyksessä kuin elämässä kaiken kaikkiaan. Avun ja tuen saamiseen liittyi myös se, että osassa kouluja vanhemmat joutuivat itse järjestämään tukea ja apua lapselleen ja itselleen, mikä oli raskasta huolissaan oleville vanhemmille, kun puolestaan toisissa kouluissa ammattilaiset järjestivät asiat. Nämä haastattelututkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia Vanhempien barometrin (Suomen vanhempainliitto ry. 2025.) perusopetuksen kyselyn kanssa, jonka mukaan tuen piiriin pääsy on usein hidasta. Monet barometriin vastanneet vanhemmat toivat esiin, että tuen saaminen ja sen toteutuminen riippuvat liian paljon vanhempien omasta aktiivisuudesta ja osaamisesta. Tukea saa vasta, kun osaa vanhempana sitä vaatia. Tämä näkemys oli myös osalla haastatelluista vanhemmista.

Yläkoulussa vanhemmat pitivät hankalana sitä, että opettajien määrä kasvaa aineopettajien myötä eikä ollut helppoa saada selville, keneltä kysyä tietoa omasta nuoresta hyvinkin suurissa kouluissa, jos luokanvalvoja ei tuntenut lasta. Vanhempien barometrissä oli tästäkin samansuuntainen tulos, että alakoululaisten vanhemmista noin kuusi kymmenestä (61 %) koki saavansa koululta riittävän ajoissa tietoa lapsen hyvinvointiin liittyvistä ongelmista, yläkoululaisten vanhemmista vain reilu viisi kymmenestä (53 %).

Peruskoulusta TUVA:aan siirtyminen oli sekä haastateltujen nuorten että vanhempien mukaan pääosin hyvä ratkaisu, vaikka TUVA:aan opiskelemaan tuleminen ei nuorista olisi alun perin ollutkaan se paras vaihtoehto, ja vaikka perusteet Tuvaan tulemiseen kuten numeroiden korottaminen, ammatin valinnan pohdinta tai muiden vaihtoehtojen puuttuminen, olivat hyvin nuorten tiedossa. Opetusjärjestelyt TUVA:ssa olivat nuoren kokemukset huomioon ottavia. Ryhmässä oli oma opettaja, jota oli kaivattu etenkin yläkoulussa sekä nuorten että vanhempien taholta. Muut koulunkäyntiä

tukevat ammattilaiset olivat myös helpommin saatavissa kuin peruskoulussa. Nuorten kokemukset TUVA-koulutuksesta olivat pääosin myönteisiä, vaikka osa nuorista oli sitä mieltä, että Tuvan työtahti oli kevyempi kuin muissa kouluissa ja pohti, kuinka sopeutua jälleen tiukempaan työskentelyyn Tuvan jälkeen.

Nuorten haastattelujen tulokset olivat samansuuntaisia kuin Owl Groupin tekemässä selvityksessä, jossa havaittiin, että kahdeksan opiskelijaa kymmenestä oli tyytyväisiä TUVA-koulutukseen ja koki saaneensa tukea tulevaisuuden suunnitelmiinsa. TUVA-vuosi koettiin mahdollisuutena selkeyttää jatko-opintopolkuja, parantaa arvosanoja ja kehittää opiskelutaitoja. Erityisesti pienet ryhmät, rento ilmapiiri ja käytännönläheinen opetus lisäsivät motivaatiota. Kuitenkin osa opiskelijoista koki epäselvyyttä TUVA-koulutuksen rakenteesta ja toivoi lisää ohjausta lukio-opintoihin valmistautumisessa. Myös erityisopetuksen ja S2-opetuksen (Suomi toisena kielenä- opetuksen) resurssien riittävyys nousi esiin kehittämiskohteina. (Oval Group 2024.)

Haastatteluissa huomio kiinnittyi siihen, että raskaitakin kokemuksia koulupolulla läpikäyneiden nuorten ja vanhempien elämässä oli nähtävissä uskoa selviytymiseen ja tulevaisuuteen, mikä oli lohdullista ja toivoa lisäävää. Tulevaisuusbarometrin (2025) mukaan nuoret (15–24-vuotiaat) suhtautuvat tulevaisuuteen muita ikäryhmiä positiivisemmin ja he myös uskovat yhdessä nuorten kanssa vanhempia ikäryhmiä useammin, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa, mikä vahvistaa myös luottamusta Knot- hankkeen tavoitteen toteutumiseen nuorten osallisuudesta tulevaisuudessa.

Knot- hankkeen sivulla on tietoa mielenkiintoisista työpajoista ja Webinaareista. Osallistuminen on maksutonta. Ks. alla oleva linkki.

Knot 2025. [KNOT – Kaikki nuoret osallisia tulevaisuuteen | KNOT - All Young Participants in the Future | Tampereen korkeakouluyhteisö](#)

Lähteitä:

Knot 2025. [KNOT – Kaikki nuoret osallisia tulevaisuuteen | KNOT - All Young Participants in the Future | Tampereen korkeakouluyhteisö](#)

Sitra 2025. Tulevaisuusbarometri 2025. [Tulevaisuusbarometri 2025 - Sitra](#)

Owal Group. 2024. Selvitys tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) toimivuudesta 6/24. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityspyyntö. https://owalgroup.com/wp-content/uploads/2024/06/TUVA_raportti_19.6.2024.pdf

Suomen vanhempain liitto ry. 2025. Vanhempien barometri. Perusopetus. [Vanhempien Barometri — Varhaiskasvatus ja esiopetus](#)